

Савченко Є. Ю.

<https://orcid.org/0009-0001-3217-350X>

ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ ЗА ДОГОВОРАМИ МІНИ

Розглянуто питання використання віртуальних активів як предмета договорів міни, за якими віртуальні активи підлягають обміну на товари, роботи та послуги матеріального світу, через призму приватно-правової природи договору міни, положень законодавства, а також останніх законодавчих ініціатив у сфері регулювання віртуальних активів.

Проведено універсальне цивільно-правове дослідження стосовно використання віртуальних активів як предмета договорів міни через призму походження та цивільно-правової сутності зазначених договорів, положень Цивільного кодексу України, а також їхньої економічної природи в аспекті здійснення операцій обміну. Аналіз базується на працях вітчизняних науковців, положеннях Закону України «Про віртуальні активи» від 17.02.2022 № 2074-IX, Цивільного кодексу України та останніх законопроектів, спрямованих на врегулювання ринку віртуальних активів. Крім того, автор використав праці закордонних фахівців, які досліджували правову природу віртуальних активів, а також положення Регламенту (ЄС) 2023/1114, який є першим у світі комплексним актом, що регулює відносини у сфері віртуальних активів.

Загалом встановлено, що регулювання відносин у сфері віртуальних активів перебуває на етапі формування у вітчизняній правовій системі. Це зумовлено багатьма чинниками, зокрема новизною сутності віртуальних активів у правовому контексті, яка ще відносно недавно була невідома юридичній науці. Перші кроки законодавця з визначення способів використання віртуальних активів на законодавчому рівні не усунули багатьох прогалів і створили плутанину в застосуванні відповідних положень. Як наслідок, питання використання віртуальних активів як предмета договору міни досі не врегульовано належним чином і недостатньо визначено на законодавчому рівні.

У статті окреслено проблематику використання віртуальних активів як предмета договору міни з огляду на їхню економічну природу. Сформовано аргументовані висновки та рекомендації щодо вдосконалення окремих положень законодавства, які допоможуть усунути неузгодженості в підходах щодо використання віртуальних активів як предмета обміну з огляду як на цивілістичний аспект, так і на економічний аналіз права. На основі аналізу положень законодавства України, Регламенту (ЄС) 2023/1114, а також праць провідних закордонних фахівців, які досліджують питання природи та походження віртуальних активів, у статті доведено, що віртуальні активи можуть бути предметом договорів міни, за якими віртуальні активи підлягають обміну на товари, роботи та послуги матеріального світу.

Ключові слова: договірні зобов'язання, договір міни, віртуальний актив, криптовалюта.

Вступ. Віртуальні активи вже понад десятиліття існують у цифровому просторі внаслідок безперервного розвитку технологій та запровадження новітніх концепцій. З плином часу віртуальні активи трансформуються з інноваційних феноменів у більш впізнавані та використовувані елементи економічної взаємодії. Вже сьогодні можна констатувати комплексну інтеграцію віртуальних активів у всі сфери людської життєдіяльності, що зумовлює нові суспільно-економічні відносини, невідомі раніше юридичній науці. Проте нині вони привертають дедалі більше уваги з боку бізнесу, громадян та державних інституцій.

Виникає потреба визначити юридичну та економічну природу віртуальних активів, а також забезпечити нормативно-правове регулювання відносин, пов'язаних з обігом цих активів.

На думку І. Спільник та М. Палюха, використання криптоактивів «сприяє прискоренню платежів, доступу до фінансових ресурсів, зростанню ділової активності, відкриттю нових можливостей для бізнесу»¹. У цьому контексті чи не

¹ Ірина Спільник і Микола Палюх, «Бухгалтерський облік в умовах цифрової економіки», *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації* 1–2 (2019): 90, <https://doi.org/10.35774/ibo2019.01.083>.

найскладнішим, проте надзвичайно важливим та актуальним, є питання можливих способів використання віртуальних активів, яке дасть змогу розкрити економічну природу віртуальних активів і, як наслідок, побудувати якісну правову базу.

Як зазначає Р. Майданик, сьогодні в абсолютній більшості країн криптовалюту кваліфікують як нематеріальний актив або товар, найчастіше вона не є законним платіжним засобом. Операції з криптовалютою прирівнюються до бартерних операцій (Велика Британія, країни ЄС, Австралія, Канада, США, Японія)².

Зважаючи на беззаперечну можливість обороту віртуальних активів у цифровому середовищі та використання як платіжного засобу в Україні лише офіційної валюти, за винятком випадків, передбачених законодавством, найбільш актуальним і суперечливим залишається питання використання віртуальних активів як предмета договору міни під час обміну їх на «реальні» товари, роботи та послуги.

З огляду на зазначене, автор розглянув питання використання віртуальних активів під час укладення договорів міни через призму їх цивільно-правової природи, положень законодавства та останніх законодавчих ініціатив у сфері регулювання віртуальних активів. Також проаналізовано економічну природу віртуальних активів в аспекті їх використання за договорами обміну, що дає змогу провести всебічне дослідження, беручи до уваги як цивілістичний аспект, так і економічний аналіз права. Застосовано як загальнонаукові, так і спеціальні методи дослідження.

Регулювання відносин у сфері віртуальних активів перебуває на етапі становлення у вітчизняній правовій системі. Це зумовлено багатьма чинниками, зокрема багатогранністю та новизною сутності віртуальних активів у правовому контексті, яка порівняно недавно була невідома юридичній науці. Перші кроки законодавця з визначення способів використання віртуальних активів на законодавчому рівні не усунули багатьох прогалин і створили плутанину в застосуванні відповідних положень. Як наслідок, питання використання віртуальних активів як предмета договору міни досі належно не врегульовано та недостатньо визначено на законодавчому рівні. Ба більше, ефект новизни, комплексності та законодавчої невизначеності мав вплив і в площині наукових досліджень з порушеного питання.

² Роман Майданик, «Цифрова річ: поняття та правова природа», у *Актуальні проблеми інтелектуального, інформаційного, ІТ та Інтернет права* (Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2022), 174, <https://law.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/11/Zbirnyk.pdf#page=173>.

Вітчизняні науковці активно досліджують питання цивільно-правової та економічної природи віртуальних активів, а також використання криптовалют як засобу платежу. Проте проблематику використання договорів міни, за якими віртуальні активи обмінюються на товари, роботи та послуги матеріального світу, яка виникла у зв'язку із становленням законодавчої бази в Україні, досі комплексно не досліджено.

Такий висновок можна зробити на підставі аналізу численних вітчизняних праць. Зокрема, В. Логойда, Л. Могил, К. Некіт, С. Грицай, Р. Майданик, В. Скрипник, О. Кудь, А. Овчаренко, О. Дмитрик, Р. Самсін, А. Сліпченко, С. Сліпченко, С. Чаплян та інші науковці, які вивчають проблеми, пов'язані з цивільно-правовою природою існування та обігу віртуальних активів, не проводили комплексних досліджень щодо використання віртуальних активів як предмета договору міни в запропонованому в цій статті контексті, тобто з огляду на положення Закону України «Про віртуальні активи» від 17.02.2022 № 2074-IX (далі — Закон № 2074-IX)³, Закону України «Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо розширення кола об'єктів цивільних прав» від 10.08.2023 № 3320-IX⁴, яким фактично реалізовано пропозицію, викладену в Концепції оновлення Цивільного кодексу України, що стосується розширення переліку об'єктів цивільних прав за рахунок включення криптовалют⁵; статті 715 Цивільного кодексу України (далі — ЦКУ)⁶, Регламенту (ЄС) 2023/1114 Європейського Парламенту та Ради від 31 травня 2023 р. про ринки криптоактивів (далі — Регламент (ЄС) 2023/1114)⁷, що є першим у світі комплексним нормативно-правовим актом, що регулює ринок віртуальних активів, а також положення проєктів законів про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту

³ Верховна Рада України, *Про віртуальні активи*, Закон України 2074-IX, ухвалено 17 лютого 2022 (з останніми змінами та доповненнями), <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>.

⁴ Верховна Рада України, *Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо розширення кола об'єктів цивільних прав*, Закон України 3320-IX, ухвалено 10 серпня 2023, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3320-20#Text>.

⁵ *Концепція оновлення Цивільного кодексу України* (Київ: АртЕк, 2020), 10, <https://pravo.ua/wp-content/uploads/2021/01/Proekt-Konsercii-onovlennja-Civilnogo-kodeksu-Ukraini.pdf>.

⁶ Верховна Рада України, *Цивільний кодекс України*, Кодекс України 435-IV, ухвалено 16 січня 2003, ст. 715, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

⁷ European Parliament, Council of the European Union, *Regulation (EU) 2023/1114 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on markets in crypto-assets, and amending Regulations (EU) No 1093/2010 and (EU) No 1095/2010 and Directives 2013/36/EU and (EU) 2019/1937, Text with EEA relevance, May 31, 2023*, <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1114/oj>.

віртуальних активів в Україні № 10225 від 07.11.2023 (далі — Проект № 10225)⁸ та № 10225-1 від 17.11.2023 (далі — Проект № 10225-1)⁹. Отже, це дослідження можна без перебільшення вважати унікальним.

Окремої уваги заслуговує також питання судової практики, пов'язане з розглянутою в цій статті проблематикою. Незважаючи на наявність окремих рішень українських судів різних інстанцій, що стосуються укладення договорів, предметом яких є операції з криптовалютами^{10, 11}, потрібно зауважити наявність лише одного рішення суду, пов'язаного з наявністю спору за договором міни об'єкта матеріального світу на віртуальні активи: 24 березня 2016 р. Дарницький районний суд міста Києва у справі, що стосувалась зобов'язання передати Bitcoin в натурі за договором міни криптовалюти на роботи, вирішив, що не може зобов'язати відповідача передати позивачу речі, які не мають ознак матеріального світу, та на цій підставі зазначив, що позивач неправильно обрав спосіб захисту порушеного права¹². Рішення в цій справі було ухвалено у 2016 р. і стосувалось правовідносин, які виникли у 2015 р., тож воно очевидно є застарілим, оскільки не враховує еволюції цивільних взаємовідносин у сфері віртуальних активів, нових підходів державних органів щодо використання віртуальних активів та регулювання ринку віртуальних активів, а також законодавства, прийнятого в Україні після 2022 р. Станом на сьогодні можна констатувати відсутність актуальних судових рішень щодо правомірності укладення договорів міни, за якими віртуальні активи підлягають обміну на товари, роботи та послуги матеріального світу, з огляду на запропонований у цій статті контекст, що, своєю чергою, підсилює важливість проведеного дослідження.

Отже, правовий контекст дослідження характеризується недостатнім станом нормативно-правового регулювання, оскільки в законодавчій базі

наявні неузгодженості, та **наукової розробки**, оскільки бракує наукових статей та дисертаційних досліджень щодо використання віртуальних активів як предмета договору міни, за яким віртуальні активи підлягають обміну на товари, роботи та послуги матеріального світу.

У статті окреслено **проблематику**, яка полягає в застосуванні законодавцем нормативних обмежень у частині сьомій статті 4 Закону № 2074-IX щодо використання віртуальних активів як об'єкта договору міни при здійсненні обміну віртуальних активів на товари, роботи та послуги. На думку автора, така правова конструкція є невдалою з огляду на її невідповідність природі віртуальних активів та положенням статті 715 ЦКУ, що в результаті спричиняє правову невизначеність в аспекті можливості укладення учасниками цивільних правовідносин договорів міни, предметом яких є віртуальні активи.

Автор пропонує практичні шляхи розв'язання окреслених проблем, що вказує на наявність не лише теоретичних, а й практичних **результатів дослідження**. Теоретичний аспект полягає у формуванні розуміння щодо того, чи можливо використовувати віртуальні активи як предмет договору обміну в контексті їхньої економічної природи. Також теоретичні результати можуть бути використані в правотворчій практиці під час розроблення нових норм права, що регулюють питання використання віртуальних активів у цивільно-правовому контексті. Практичний аспект полягає в наданні автором пропозицій щодо внесення змін до чинних нормативних актів, які усунуть наявні юридичні колізії, забезпечуючи правову ясність та практичну застосовність відповідних положень законодавства.

Мета статті — надати вичерпну відповідь на одне з найактуальніших юридичних питань, що лежить у площині використання віртуальних активів у цивільно-правових відносинах: чи можуть віртуальні активи бути предметом договорів міни, за умовами яких вони підлягають обміну на товари, роботи та послуги матеріального світу.

Виклад основного матеріалу. Текст ухваленого парламентарями Закону № 2074-IX, який, зокрема, регулює правовідносини, що виникають у зв'язку з оборотом віртуальних активів в Україні, так і не дав остаточної відповіді на одне з найважливіших питань щодо цивільно-правового обороту віртуальних активів: у який спосіб можуть та в який спосіб мають використовуватись віртуальні активи в цивільно-правовому обороті?

⁸ Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні, Проект Закону 10225, зареєстровано 7 листопада 2023, <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43123>.

⁹ Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні, Проект Закону 10225-1, зареєстровано 17 листопада 2023, <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43232>.

¹⁰ Київський апеляційний суд, *Про стягнення безтідставно набутих грошових коштів*, 20 березня 2023, 381/3377/21, <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109664436>.

¹¹ Київський апеляційний суд, *Про визнання недійсним договору та стягнення коштів*, 24 січня 2024, 757/36263/20-ц, <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102862431>.

¹² Дарницький районний суд міста Києва, *Про зобов'язання передати товар в натурі*, 24 березня 2016, 753/599/16-ц, <https://reyestr.court.gov.ua/Review/56686444>.

Частиною сьомою статті 4 Закону № 2074-IX¹³, яка визначає правовий статус віртуальних активів, встановлено, що віртуальні активи не є засобом платежу на території України та не можуть бути предметом обміну на майно (товари), роботи (послуги). З огляду на зміст вказаних положень можна дійти висновку, що законодавець встановлює заборону на використання віртуальних активів не лише як засобу платежу, а і як предмета обміну на інші об'єкти цивільних прав матеріального світу. Такий підхід залишає чимало запитань як із цивілістичного, так і з практичного погляду, що свідчить про потребу ретельного дослідження питання використання віртуальних активів як предмета договору міни¹⁴.

Перш ніж перейти до аналізу законодавчих актів та законопроектів, важливо з'ясувати економічну природу віртуальних активів з погляду використання їх як інструменту обміну.

Європейське банківське управління визначає поняття «криптив» як актив, який можна використовувати як засіб обміну та/або для інвестиційних цілей та/або для отримання доступу до товару чи послуги. Термін «криптив» було обрано відповідно до підходу, якому віддають перевагу міжнародні органи зі стандартизації, як-от Базельський комітет з банківського нагляду та Рада з фінансової стабільності¹⁵. Заслуговує на увагу також позиція європейських парламентарів, які в профільному Регламенті (ЄС) 2023/1114 не встановили заборон на використання віртуальних активів для операцій обміну загалом. Ба більше, цей Регламент визнає право на використання «стейблкоїнів» як засобу обміну, водночас істотно обмежуючи використання токенів з прив'язкою до активів та токенів електронних грошей, номінованих в іншій, ніж валюта держав-членів Європейського Союзу, у великих обсягах. Такі заходи пов'язані з тим, що «стейблкоїни» можуть становити конкретну загрозу для каналів грошово-кредитної трансмісії та монетарного суверенітету. Окремо слід звернути увагу на підходи співробітників Міжнародного валютного фонду (далі — МВФ), викладені у FinTech Notes (практичних порадах

законодавцям щодо важливих питань). На переконання фахівців МВФ, більшість «незабезпечених» криптоактивів було розроблено передовсім для використання їх як засобу обміну¹⁶.

У цивільно-правовому контексті віртуальні активи є особливими об'єктами цивільних прав через їхню унікальну багатогранну природу: технологічні, майнові та водночас немайнові властивості разом з особливостями обігу віртуальних активів унеможливають належність цього інструменту до одного з об'єктів, які перебувають у цивільному обороті, зокрема до нематеріальних благ, визначених у статтях 199–201 ЦКУ¹⁷.

Криптовалюта за своєю правовою природою є різновидом майна, задля забезпечення правового регулювання якого запропоновано застосовувати правову фікцію та визнати його цифровою річчю з огляду на характеристики криптовалюти як особливого виду інформації (є інформацією лише за формою, а не за змістом) та функцій, що вона виконує, а також наявності в ній економічної цінності та з урахуванням світових підходів до визначення її як цифрового втілення вартості¹⁸.

Отже, економічна та юридична природа використання як незабезпечених, так і забезпечених віртуальних активів не передбачає обмежень щодо використання їх в операціях обміну, зокрема на матеріальні товари, роботи чи послуги, відповідно до наведених вище позицій та підходів.

З метою розширення на рівні кодифікованого акта переліку об'єктів цивільних прав Законом України «Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо розширення кола об'єктів цивільних прав» від 10.08.2023 № 3320-IX було внесено зміни до статей 115, 177, 179 ЦКУ, а також додано статтю 179¹ до глави 13 ЦКУ.

Перелік об'єктів цивільних прав, щодо яких можуть виникати приватні правовідносини, було доповнено донедавна невідомою юридичній науці «цифровою річчю». Відповідно до статті 179¹ ЦКУ¹⁹, яка, зокрема, надає визначення поняття «цифрова річ», її правової сутності як предмета цифрового середовища, встановлено, що особливості правового режиму цифрових речей, до яких, зокрема, належать і віртуальні

¹³ Про віртуальні активи, стаття 4.

¹⁴ Єгор Савченко, «Використання віртуальних активів як засобу обміну: підходи вітчизняних законотворців», у *Сучасні виклики приватного права в умовах війни* (Київ: Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2024), 98, <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/29259>.

¹⁵ European Banking Authority, «Report on crypto assets with advice for the European Commission», European Banking Authority Extranet, January 9, 2019, <https://extranet.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/documents/10180/2545547/67493daa-85a8-4429-aa91-e9a5ed880684/EBA%20Report%20on%20crypto%20assets.pdf?retry=1>.

¹⁶ International Monetary Fund, *Regulating the Crypto Ecosystem: The Case of Unbacked Crypto Assets* (Washington, DC: International Monetary Fund, September, 2022), 11, https://www.imf.org/en/Publications/fintech-notes/Issues/2022/09/26/Regulating-the-Crypto-Ecosystem-The-Case-of-Unbacked-Crypto-Assets-523715?utm_medium=email&utm_source=govdelivery.

¹⁷ Єгор Савченко, «Віртуальні активи: нематеріальні блага чи окремі об'єкти цивільних прав?», *Юридичний вісник 6* (2023): 306, <https://doi.org/10.32782/yuv.v6.2023.37>.

¹⁸ Катерина Некіт, «Віртуальні активи як різновид цифрових речей», *Часопис цивілістики 45* (2022): 55, <https://doi.org/10.32837/chc.v0i45.466>.

¹⁹ *Цивільний кодекс України*, стаття 179¹.

активи, визначаються законом. До цифрових речей застосовуються положення ЦКУ про речі, якщо інше не встановлено ЦКУ, законом або не впливає із сутності цифрової речі. Відповідно до частини першої статті 190 ЦКУ²⁰, майном як особливим об'єктом вважаються окрема річ, сукупність речей, а також майнові права та обов'язки. Предметом договору купівлі-продажу відповідно до положень частини першої статті 655 ЦКУ (розділ III «Окремі види зобов'язань», підрозділ 1 «Договірні зобов'язання», глава 54, § 1)²¹ є майно (товар), яке продавець за договором передає або зобов'язується передати покупцеві у власність. До договору міни застосовуються загальні положення про купівлю-продаж, положення про договір поставки, договір контрактації або інші договори, елементи яких містяться в договорі міни, якщо це не суперечить суті зобов'язання (стаття 716 ЦКУ)²².

Отже, віртуальні активи можуть бути предметом договору міни відповідно до положень ЦКУ, оскільки вони є об'єктами цивільних прав.

Водночас, згідно з частинами п'ятою та шостою статті 715 ЦКУ (розділ III «Окремі види зобов'язань», підрозділ 1 «Договірні зобов'язання», глава 54, § 6)²³, договором може бути встановлений обмін майна на роботи (послуги), а законом можуть бути передбачені особливості укладення та виконання договору міни.

Керуючись зазначеним, можна стверджувати про те, що ЦКУ дозволяє встановити лише певні особливості укладення та виконання договору міни, предметом якого є віртуальні активи, проте не передбачає можливості накладати законодавчі заборони на укладення таких договорів²⁴.

У цьому контексті слід звернути особливу увагу на правовий зміст положення частини сьомої статті 4 Закону № 2074-ІХ²⁵, яке встановлює заборону щодо можливості віртуальних активів бути саме «предметом обміну» на майно (товари), роботи (послуги)²⁶. Відповідно до частини першої статті 715 ЦКУ²⁷, за договором міни (бартеру) кожна із сторін зобов'язується передати другій стороні у власність один товар в обмін на інший товар. Як зазначає Т. Білоус, цей вид договору належить до найстаріших договорів цивільного характеру, адже саме він був основною угодою

в часи римського приватного права. Згодом на зміну договору міни прийшов договір купівлі-продажу²⁸, проте юридична природа обох договорів залишилась взаємопов'язаною і сьогодні. Аналізуючи підходи вітчизняних учених до визначення договорів міни, Н. Бразілій та О. Шинкаренко роблять висновок, що сутність бартерної операції полягає в тому, що це обмін товарами, який відбувається без участі грошової одиниці, і саме в цій частині науковці пропонують однако-ве трактування²⁹. Згідно з частиною другою статті 715 ЦКУ³⁰, кожна із сторін договору міни є продавцем того товару, який він передає в обмін, і покупцем товару, який він одержує взамін. При цьому, як уже зазначено вище, укладання договору міни, відповідно до положень статті 716 ЦКУ³¹, відбувається за однаковими правилами з договорами купівлі-продажу або іншими договорами, елементи яких містяться в договорі міни, якщо це не суперечить суті зобов'язання.

Зважаючи на викладене вище, можна зробити висновок про те, що договір міни фактично поєднує в собі два «протилежних» договори купівлі-продажу між сторонами, а тому віртуальні активи можуть бути його об'єктом, навіть з огляду на положення частини сьомої статті 4 Закону № 2074-ІХ.

Фактично застосування законодавцем конструкції із заборonoю на використання віртуальних активів як «предмета обміну» на майно (товари), роботи (послуги) в Законі № 2074-ІХ позбавлене чіткого правового наповнення і тому сприяє правовій невизначеності та вказує на непослідовність підходів законодавця з огляду на положення ЦКУ. Це, своєю чергою, може мати істотний негативний вплив на суб'єктів цивільних правовідносин під час реалізації або захисту ними власних прав, а також формування уніфікованої судової практики³².

Варто також зосередити увагу на законодавчих ініціативах, пов'язаних із порушенням питанням, серед них — проекти законів № 10225 та № 10225-1. Перший із названих законопроектів повністю змінює парадигму Закону № 2074-ІХ та спрямований на імплементацію положень

²⁸ Тетяна Білоус, «Особливості укладання договору міни», *Науковий вісник публічного та приватного права* 1, № 3 (2018): 28, http://www.nvppp.in.ua/vip/2018/3/tom_1/8.pdf.

²⁹ Наталія Бразілій та Ольга Шинкаренко, «Особливості здійснення товарообмінних операцій в сучасних економічних умовах», *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки* 27 (2015): 213, <https://economics.kntu.ua/pdf/27/27.pdf>.

³⁰ *Цивільний кодекс України*, стаття 715.

³¹ Там само, стаття 716.

³² Савченко, «Використання віртуальних активів як засобу обміну: підходи вітчизняних законотворців», 100.

²⁰ *Цивільний кодекс України*, стаття 190.

²¹ Там само, стаття 655.

²² Там само, стаття 716.

²³ Там само, стаття 715.

²⁴ Савченко, «Використання віртуальних активів як засобу обміну: підходи вітчизняних законотворців», 99–100.

²⁵ *Про віртуальні активи*, стаття 4.

²⁶ Савченко, «Використання віртуальних активів як засобу обміну: підходи вітчизняних законотворців», 100.

²⁷ *Цивільний кодекс України*, стаття 715.

Регламенту (ЄС) 2023/1114 у національну систему законодавства. Проект № 10225-1 вносить істотні зміни до Закону № 2074-IX та лише фрагментарно імплементує Регламент (ЄС) 2023/1114 у законодавство України.

Відповідно до частини третьої статті 4 Проєкту № 10225³³, крім випадків, передбачених розділом V цього Закону, віртуальні активи не є засобом платежу на території України та не можуть бути предметом обміну на майно (товари), роботи (послуги). Натомість альтернативний Проєкт № 10225-1 не містить подібних положень і вилучає частину сьому статті 4 Закону № 2074-IX у своїй редакції³⁴.

У розділі V Проєкту № 10225 врегульовано питання, що стосуються, зокрема, вимог до публічної пропозиції токенів електронних грошей, подання заявки на їх допуск до торгів, загальних вимог до емітентів токенів електронних грошей, а також порядку використання токенів електронних грошей на території України. Враховуючи те, що токени електронних грошей є лише однією категорією віртуальних активів, які до того ж визнаються електронними грошима відповідно до Закону України «Про платіжні послуги», з урахуванням особливостей, передбачених Проєктом № 10225, законодавець забороняє використовувати як «предмет обміну» всі інші види віртуальних активів, зокрема токени з прив'язкою до активів, сервісні токени, віртуальні активи, які не є токенами з прив'язкою до активів та токенами електронних грошей, та віртуальні активи, які визначені індивідуальними ознаками³⁵.

На відміну від тексту Проєкту № 10225, положення Проєкту № 10225-1 не містять жодних спеціальних заборон стосовно використання віртуальних активів як предмета обміну або предмета договору міни³⁶.

Підсумовуючи, слід зазначити, що підходи законотворців у Проєкті № 10225 залишають прогалини, закладені в Законі № 2074-IX, незважаючи на те, що Проєкт № 10225, на відміну від Закону № 2074-IX, дозволяє використовувати один із видів віртуальних активів як предмет обміну на майно (товари), роботи (послуги). Водночас положення Проєкту № 10225-1 виключають будь-які спеціальні заборони на використання віртуальних активів як предмета обміну або предмета договору міни і в такий спосіб усувають

суперечності в питаннях використання віртуальних активів як предмета договору міни³⁷.

Аналізуючи питання надання віртуальним активам юридичного статусу об'єкта договору міни, за яким віртуальні активи обмінюються на товари, роботи та послуги матеріального світу, особливо важливо брати до уваги не лише цивільно-правові аспекти, а й потенційні ризики, які віртуальні активи несуть для цінової та фінансової стабільності, адже право захищає не всі, а лише ті суспільні інтереси, які важливі для суспільства, держави, певної спільноти людей, ігноруючи приватні інтереси окремих індивідів³⁸.

На переконання Іва Мерша, хоча віртуальні валюти не є грошима, центральні банки повинні бути обізнані з потенційними ризиками, які вони несуть для стабільності цін та фінансової стабільності. Масштаб таких ризиків залежить від загальної вартості віртуальних валют, їхньої пов'язаності з іншою частиною економіки та ступеня використання інвесторами левериджу в цих валютах. Щодо взаємозв'язку основною проблемою є те, чи може значне падіння ринку спричинити втрати багатства, які будуть достатньо великими для того, щоб вплинути на споживчу поведінку, або ж призвести до поширення наслідків через фінансову систему³⁹. Своєю чергою, Лівен Германс, Анналавра Іаніро, Уршуля Коханська, Велі-Матті Тьормалехто, Антон ван дер Край та Жозеп М. Вендрелл Сімон у спільній публікації висловлюють думку про те, що, якщо поточні тенденції зростання та інтеграції крипторинку збережуться, криптоактиви становитимуть ризик для фінансової стабільності. Незабезпечені криптоактиви можуть впливати на фінансову стабільність через чотири основні канали передачі ризиків: ефект багатства, ефект довіри, вплив на фінансовий сектор та використання криптоактивів як засобу платежу. Хоча ці канали зростають за обсягом і складністю, їм бракує внутрішніх механізмів пом'якшення впливу, які могли б забезпечити ліквідність у стресових ситуаціях⁴⁰.

³⁷ Савченко, «Використання віртуальних активів як засобу обміну: підходи вітчизняних законотворців», 102.

³⁸ Надія Чубоха, «Співвідношення інтересу та суб'єктивного цивільного права», *Юридичний науковий електронний журнал* 4 (2019): 57, <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2019-4/13>.

³⁹ Yves Mersch, "Virtual or virtueless? The evolution of money in the digital age," Official Monetary and Financial Institutions Forum, February 8, 2018, 3–4, <https://www.bis.org/review/r180208e.pdf>.

⁴⁰ Lieven Hermans, Annalaura Ianiro, Urszula Kochanska, Veli-Matti Törmälehto, Anton van der Kraaij and Josep M. Vendrell Simón, *Decrypting financial stability risks in crypto-asset markets* (May 2022), https://www.ecb.europa.eu/press/financial-stability-publications/fsr/special/html/ecb.fsrart202205_02~1cc6b111b4.en.html?utm_source=twitter&utm_medium=social&utm_campaign=fsrmay2022_PR2&utm_source=twitter&utm_medium=social&utm_campaign=fsrmay2022_PR2#toc5.

³³ Проєкт Закону про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні, стаття 4.

³⁴ Савченко, «Використання віртуальних активів як засобу обміну: підходи вітчизняних законотворців», 100–101.

³⁵ Там само, 101–102.

³⁶ Там само, 102.

Висновки

Застосування законодавцем правової конструкції, яка встановлює заборону на використання віртуальних активів як «предмета обміну» на майно (товари), роботи (послуги) в Законі № 2074-IX, не виключає використання віртуальних активів як предмета договору міни в цивільно-правовому аспекті. Ця заборона фактично позбавлена чіткої правової сутності з огляду на економічну природу віртуальних активів та положення статті 715 ЦКУ, а тому сприяє правовій невизначеності та вказує на непослідовність підходів законодавця. Це, своєю чергою, може спричинити істотний негативний вплив на суб'єктів цивільних правовідносин під час реалізації або захисту ними власних прав, а також формування уніфікованої судової практики. Отже, окреслена проблема щодо використання віртуальних активів потребує розв'язання шляхом внесення відповідних змін до Закону № 2074-IX.

Проект № 10225 не вирішує проблеми використання віртуальних активів як предмета договору міни, хоча й дозволяє використовувати токени електронних грошей як предмет обміну на майно (товари), роботи (послуги). Положення Проекту № 10225-1 не містять будь-яких спеціальних заборон на використання віртуальних активів як предмета обміну і в такий спосіб усувають суперечності в питаннях використання віртуальних активів як предмета договору міни.

Зважаючи на те, що, на думку МВФ, поточна правова база щодо регулювання віртуальних активів може становити ризики для цінової стабільності та ефективності монетарної трансмісії, Національний банк України та Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку мали підготувати оновлення законодавства за технічної допомоги МВФ та після консультації з персоналом МВФ до кінця грудня 2024 р., щоб узгодити з передовою міжнародною практикою, враховуючи економічні аспекти, цілі розвитку та пом'якшення ризиків цінової та фінансової стабільності⁴¹. У Плані для Ukraine Facility передбачено запровадження ефективного регулювання ринку віртуальних активів відповідно до положень законодавства ЄС до кінця 4 кварталу 2025 р., що дасть змогу мінімізувати

чинники, які сприяють відмиванню злочинних доходів та фінансуванню тероризму в Україні, а також збільшити інвестиційну привабливість України, зокрема завдяки встановленню чітких і зрозумілих правил регулювання ринку віртуальних активів та підвищенню ступеня захищеності прав інвесторів — власників віртуальних активів та клієнтів постачальників послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів⁴².

У зв'язку з підготовкою нового законопроекту щодо регулювання ринку віртуальних активів вважаємо доцільним надати його розробникам рекомендації щодо належного врегулювання питання використання віртуальних активів як предмета договору міни на законодавчому рівні.

Враховуючи економічну природу віртуальних активів, з погляду цивілістики доцільно застосувати підхід, що сприятиме гармонізації базових положень про використання віртуальних активів з положеннями частини шостої статті 715 ЦКУ, яка дозволяє встановлювати на законодавчому рівні лише особливості укладення та виконання договору міни. Крім того, важливо забезпечити узгодженість термінології в контексті положень щодо обміну віртуальних активів: використане в Законі № 2074-IX словосполучення «предмет обміну» потребує синхронізації з конструкцією «предмет договору міни» в ЦКУ, що дасть змогу підвищити юридичну ясність та уникнути правових колізій.

Отже, новий законопроект не має містити заборон на використання віртуальних активів як предмета договору міни, а також повинен узгодити термінологію з ЦКУ.

Віртуальні активи, з огляду на їхні майнові та технологічні характеристики, можуть набути широкого використання серед учасників цивільних правовідносин під час здійснення операцій обміну матеріальних товарів, робіт та послуг у великих масштабах. Це може спричинити загрози для грошово-кредитної політики нашої держави. Тому новий закон має містити положення, які стануть дієвими інструментами пом'якшення або нівелювання вказаних загроз та, зокрема, разом із застосуванням певних обмежень до постачальників послуг та/або емітентів віртуальних активів (у разі їх наявності) в частині обігу та/або емісії віртуальних активів, передбачати також базові особливості укладення та/або виконання відповідних договорів міни, які можуть стосуватися доплат за віртуальний актив або товар більшої вартості, а також використання або

⁴¹ International Monetary Fund, *Ukraine: Third Review of the Extended Arrangement Under the Extended Fund Facility, Requests for a Waiver of Nonobservance of Performance Criterion, and Modifications of Performance Criteria-Press Release; Staff Report; and Statement by the Executive Director for Ukraine* (Washington, D.C.: International Monetary Fund, 2024), 106, <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2024/03/22/Ukraine-Third-Review-Under-the-Extended-Arrangement-Under-the-Extended-Fund-Facility-546741>.

⁴² Кабінет Міністрів України, *План для Ukraine Facility 2024–2027* (березень 2024), 98–9, <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/>.

передачі конкретних віртуальних активів, матеріальних товарів або послуг. Водночас ці особливості мають застосовуватись у цивільному обороті лише у разі настання реальних загроз стабільності фінансової системи України, підтвердженням чого є відповідне рішення Ради з фінансової стабільності, повноваження якої визначено указом Президента України.

Беручи до уваги зазначене вище, пропонуємо:

1. Частину сьому статті 4 Закону № 2074-IX викласти в такій редакції:

«Віртуальні активи не є засобом платежу на території України та не можуть бути використані для оплати майна (товарів), робіт (послуг)».

2. Додати частину восьму до статті 4 Закону № 2074-IX такого змісту:

«Віртуальні активи можуть бути об'єктами договору міни (бартеру), за яким вони обмінюються на будь-які об'єкти цивільних прав».

Список використаних джерел

- Білоус, Тетяна. «Особливості укладання договору міни». *Науковий вісник публічного та приватного права* 1, № 3 (2018): 28–31. http://www.nvpp.in.ua/vip/2018/3/tom_1/8.pdf.
- Бразілій, Наталія, та Ольга Шинкаренко. «Особливості здійснення товарообмінних операцій в сучасних економічних умовах». *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки* 27 (2015): 212–18. <https://economics.kntu.kr.ua/pdf/27/27.pdf>.
- Верховна Рада України. *Про віртуальні активи*. Закон України 2074-IX. Ухвалено 17 лютого 2022 (з останніми змінами та доповненнями). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>.
- Верховна Рада України. *Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо розширення кола об'єктів цивільних прав*. Закон України 3320-IX. Ухвалено 10 серпня 2023. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3320-20#Text>.
- Верховна Рада України. *Цивільний кодекс України*. Кодекс України 435-IV. Ухвалено 16 січня 2003. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
- Дарницький районний суд міста Києва. *Про забор'язання передати товар в натурі*. 753/599/16-ц. 24 березня 2016. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/56686444>.
- Кабінет Міністрів України. *План для Ukraine Facility 2024–2027*. Березень 2024. <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/>.
- Київський апеляційний суд. *Про стягнення безпідставно набутих грошових коштів*. 381/3377/21. 20 березня 2023. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109664436>.
- Київський апеляційний суд. *Про визнання недійсним договору та стягнення коштів*. 757/36263/20-ц. 24 січня 2024. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102862431>.
- Концепція оновлення Цивільного кодексу України. Київ: АртЕк, 2020. <https://pravo.ua/wp-content/uploads/2021/01/Projekt-Koncepcii-onovlennja-Civilnogo-kodeksu-Ukraini.pdf>.
- Майданик, Роман. «Цифрова річ: поняття та правова природа». У *Актуальні проблеми інтелектуального, інформаційного, ІТ та Інтернет права*, 174. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2022. <https://law.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/11/Zbirnyk.pdf#page=173>.
- Некіт, Катерина. «Віртуальні активи як різновид цифрових речей». *Часопис цивілістики* 45 (2022): 53–57. <https://doi.org/10.32837/chc.v0i45.466>.
- Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні*. Проект Закону 10225. Зареєстровано 7 листопада 2023. <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43123>.
- Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні*. Проект Закону 10225-1. Зареєстровано 17 листопада 2023. <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43232>.
- Савченко, Єгор. «Віртуальні активи: нематеріальні блага чи окремі об'єкти цивільних прав?» *Юридичний вісник* 6 (2023): 301–10. <https://doi.org/10.32782/yuv.v6.2023.37>.
- — —. «Використання віртуальних активів як засобу обміну: підходи вітчизняних законотворців». У *Сучасні виклики приватного права в умовах війни*, 98–103. Київ: Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2024. <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/29259>.
- Спільник, Ірина, та Микола Палюх. «Бухгалтерський облік в умовах цифрової економіки». *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації* 1–2 (2019): 83–96. <https://doi.org/10.35774/ibo2019.01.083>.
- Чубоха, Надія. «Співвідношення інтересу та суб'єктивного цивільного права». *Юридичний науковий електронний журнал* 4 (2019): 56–9. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2019-4/13>.
- European Banking Authority. «Report on crypto assets with advice for the European Commission.» European Banking Authority Extranet, January 9, 2019. <https://extranet.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/documents/10180/2545547/67493daa-85a8-4429-aa91-e9a5ed880684/EBA%20Report%20on%20crypto%20assets.pdf?retry=1>.
- European Union. European Parliament, Council of the European Union. *Regulation (EU) 2023/1114 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on markets in crypto-assets, and amending Regulations (EU) No 1093/2010 and (EU) No 1095/2010 and Directives 2013/36/EU and (EU) 2019/1937, Text with EEA relevance, May 31, 2023*. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1114/oj>.
- Hermans, Lieven, Annalaura Ianiro, Urszula Kochanska, Veli-Matti Törmälehto, Anton van der Kraaij, and Josep M. Vendrell Simón. *Decrypting financial stability risks in crypto-asset markets*. May 2022. https://www.ecb.europa.eu/press/financial-stability-publications/fsr/special/html/ecb.fsrart202205_02~1cc6b111b4.en.html?utm_source=twitter&utm_medium=social&

- utm_campaign=fsrmay2022_PR2&utm_source=twitter&utm_medium=social&utm_campaign=fsrmay2022_PR2#toc5.
- International Monetary Fund. *Regulating the Crypto Ecosystem: The Case of Unbacked Crypto Assets*. Washington, DC: International Monetary Fund, 2022. https://www.imf.org/en/Publications/fintech-notes/Issues/2022/09/26/Regulating-the-Crypto-Ecosystem-The-Case-of-Unbacked-Crypto-Assets-523715?utm_medium=email&utm_source=govdelivery.
- International Monetary Fund. *Ukraine: Third Review of the Extended Arrangement Under the Extended Fund Facility, Requests for a Waiver of Nonobservance of Performance Criterion, and Modifications of Performance Criteria-Press Release; Staff Report; and Statement by the Executive Director for Ukraine*. Washington, D.C.: International Monetary Fund, 2024. <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2024/03/22/Ukraine-Third-Review-Under-the-Extended-Arrangement-Under-the-Extended-Fund-Facility-546741>.
- Mersch, Yves. "Virtual or virtueless? The evolution of money in the digital age." Official Monetary and Financial Institutions Forum, February 8, 2018. <https://www.bis.org/review/r180208e.pdf>.
- Bibliography**
- Bilous, Tetiana. "Osoblyvosti ukladannia dohovoru miny" ["Specifics of Barter Agreement Conclusion"]. *Scientific Bulletin of Public and Private Law* 1, no. 3 (2018): 28–31. http://www.nvppp.in.ua/vip/2018/3/tom_1/8.pdf [in Ukrainian].
- Brazilii, Natalia, and Olga Shinkarenko. "The Peculiarities of Implementation of Barter Operations in the Current Economic Environment." *Central Ukrainian Scientific Bulletin. Economic Sciences* 27 (2015): 212–18. <https://economics.kntu.kr.ua/pdf/27/27.pdf> [in Ukrainian].
- Cabinet of Ministers of Ukraine. *Ukraine Facility Plan*. March, 2024. <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/> [in Ukrainian].
- Chubokha, Nadiia. "Correlation of Interest and Subjective Civil Law." *Juridical Scientific and Electronic Journal* 4 (2019): 56–9. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2019-4/13>.
- Darnytskyi District Court of Kyiv City. *Pro zaboviazannia peredaty tovar v naturi*. 753/599/16-ts. March 24, 2016. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/56686444> [in Ukrainian].
- European Banking Authority. "Report on crypto assets with advice for the European Commission." European Banking Authority Extranet, January 9, 2019. <https://extranet.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/documents/10180/2545547/67493daa-85a8-4429-aa91-e9a5ed880684/EBA%20Report%20on%20crypto%20assets.pdf?retry=1>.
- European Union. European Parliament, Council of the European Union. *Regulation (EU) 2023/1114 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on markets in crypto-assets, and amending Regulations (EU) No 1093/2010 and (EU) No 1095/2010 and Directives 2013/36/EU and (EU) 2019/1937, Text with EEA relevance, May 31, 2023*. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1114/oj>.
- Hermans, Lieven, Annalaura Ianiro, Urszula Kochanska, Veli-Matti Törmälehto, Anton van der Kraaij, and Josep M. Vendrell Simón. *Decrypting financial stability risks in crypto-asset markets*. May 2022. https://www.ecb.europa.eu/press/financial-stability-publications/fsr/special/html/ecb.fsrart202205_02~1cc6b111b4.en.html?utm_source=twitter&utm_medium=social&utm_campaign=fsrmay2022_PR2&utm_source=twitter&utm_medium=social&utm_campaign=fsrmay2022_PR2#toc5.
- International Monetary Fund. *Regulating the Crypto Ecosystem: The Case of Unbacked Crypto Assets*. Washington, DC: International Monetary Fund, 2022. https://www.imf.org/en/Publications/fintech-notes/Issues/2022/09/26/Regulating-the-Crypto-Ecosystem-The-Case-of-Unbacked-Crypto-Assets-523715?utm_medium=email&utm_source=govdelivery.
- International Monetary Fund. *Ukraine: Third Review of the Extended Arrangement Under the Extended Fund Facility, Requests for a Waiver of Nonobservance of Performance Criterion, and Modifications of Performance Criteria-Press Release; Staff Report; and Statement by the Executive Director for Ukraine*. Washington, D.C.: International Monetary Fund, 2024. <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2024/03/22/Ukraine-Third-Review-Under-the-Extended-Arrangement-Under-the-Extended-Fund-Facility-546741>.
- Kontsepsiia onovlennia Tsyvilnoho kodeksu Ukrainy [The Concept of Updating the Civil Code of Ukraine]*. Kyiv: ArtEk, 2020. <https://pravo.ua/wp-content/uploads/2021/01/Projekt-Koncepcii-onovlennja-Civilnogo-kodeksu-Ukraini.pdf> [in Ukrainian].
- Kyiv Court of Appeal. *Pro stiahnennia bezpidstavno nabutykh hroshovykh koshtiv*. 381/3377/21. March 20, 2023. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109664436> [in Ukrainian].
- Kyiv Court of Appeal. *Pro vyznannia nediiisnym dohovoru ta stiahnennia koshtiv*. 757/36263/20-ts. January 24, 2024. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102862431> [in Ukrainian].
- Maidanyk, Roman. "Tsyfrova rich: poniattia ta pravova pryroda" ["Digital thing: concept and legal nature"]. In *Aktualni problemy intelektualnoho, informatsiinoho, IT ta Internet prava*, 174. Lviv: Ivan Franko National University of Lviv, 2022. <https://law.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/11/Zbirnyk.pdf#page=173> [in Ukrainian].
- Mersch, Yves. "Virtual or virtueless? The evolution of money in the digital age." Official Monetary and Financial Institutions Forum, February 8, 2018. <https://www.bis.org/review/r180208e.pdf>.
- Nekit, Kateryna. "Virtual Assets as a Type of Digital Commodity." *Journal of Civil Studies* 45 (2022): 53–57. <https://doi.org/10.32837/chc.v0i45.466>.
- Projekt Zakonu pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vrehuliuvannia oborotu virtualnykh aktiviv v Ukraini*. Draft Law 10225. Registered on 7 November 2023. <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43123> [in Ukrainian].
- Projekt Zakonu pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vrehuliuvannia oborotu virtualnykh aktiviv v Ukraini*. Draft Law 10225-1. Registered on 17 November 2023. <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43232> [in Ukrainian].
- Savchenko, Yehor. "Virtual Assets: Intangible Goods or Distinct Objects of Civil Rights?" *Law Herald* 6 (2023): 301–10. <https://doi.org/10.32782/yuv.v6.2023.37> [in Ukrainian].
- — —. "Vykorystannia virtualnykh aktyviv yak zasobu obminu: pidkhody vitchyznanykh zakonotvortsiv" ["The Use of Virtual Assets as a Medium of Exchange: Approaches of Domestic Legislators"]. In *Suchasni vyklyky pryvatnoho prava v umovakh viiny [Modern Challenges of Private Law in Wartime]*, 98–103. Kyiv: National University of Kyiv-Mohyla Academy, 2024. <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/29259> [in Ukrainian].
- Spilnyk, Iryna, and Mykola Palukh. "Accounting in the Digital Economy Conditions." *The Institute of Accounting, Control and Analysis in the Globalization Circumstances* 1–2 (2019): 83–96. <https://doi.org/10.35774/ibo2019.01.083> [in Ukrainian].
- Verkhovna Rada of Ukraine. *Pro virtualni aktyvy [On Virtual Assets]*. Law of Ukraine 2074-IX. Adopted on February 17, 2022 (with the latest amendments and supplements). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> [in Ukrainian].
- Verkhovna Rada of Ukraine. *Pro vnesennia zmin do Tsyvilnoho kodeksu Ukrainy shchodo rozshyrennia kola obektiv tsyvilnykh prav [On Amendments to the Civil Code of Ukraine Concerning*

the Expansion of the Range of Civil Rights Objects]. Law of Ukraine 3320-IX. Adopted on August 10, 2023. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3320-20#Text> [in Ukrainian].

Verkhovna Rada of Ukraine. *Tsyvilnyi kodeks Ukrainy* [Civil Code of Ukraine]. Code of Ukraine 435-IV. Adopted on January 16, 2003. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian].

Yehor Savchenko

USE OF VIRTUAL ASSETS IN EXCHANGE CONTRACTS

Abstract

The article examines the use of virtual assets as the subject of exchange contracts, where virtual assets are exchanged for goods, services, and works in the tangible world. The analysis is conducted through the lens of private law, the provisions of existing legislation, and recent legislative initiatives related to virtual assets.

This study provides a comprehensive civil law perspective on the use of virtual assets as the subject of exchange contracts, considering their origin, legal nature, the provisions of the Civil Code of Ukraine, and their economic significance in the context of exchange operations. The analysis is based on the works of Ukrainian scholars, the provisions of the Law of Ukraine titled “On Virtual Assets,” dated February 17, 2022 (No. 2074-IX), the Civil Code of Ukraine, and recent draft laws aimed at regulating the virtual asset market. In addition, the study incorporates research from international and European experts who have examined the legal nature of virtual assets, as well as the provisions of Regulation (EU) 2023/1114, the world’s first comprehensive legal framework for virtual asset transactions.

The research establishes that the regulation of virtual asset transactions is still in early stages within the Ukrainian legal system. This is due to several factors, including the novelty of virtual assets as a legal concept, which has been largely unexplored in legal science until recently. The initial legislative efforts to define how virtual assets can be used in law have not resolved many gaps and have created confusion regarding the application of relevant provisions. Consequently, the issue of using virtual assets as objects of exchange contracts remains inadequately regulated and insufficiently defined in legislation.

The article outlines the challenges associated with using virtual assets as objects of exchange contracts, considering their economic nature. Based on the identified issues, well-founded conclusions and recommendations are formulated to improve specific legislative provisions, helping to eliminate inconsistencies in approaches to using virtual assets as exchangeable assets from both a civil law and economic law perspective. Drawing on an analysis of the provisions of Ukrainian legislation, Regulation (EU) 2023/1114, and the works of leading European and international experts investigating the nature and origin of virtual assets, the article demonstrates that virtual assets can serve as objects of exchange contracts, where they are exchanged for goods, services, and works in the tangible world.

Keywords: contractual obligations, exchange contract, virtual asset, cryptocurrency.

Матеріал надійшов 15.04.2024

Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)